

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ В АУДИТІ ТА УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Грановська В.Г., Кононенко Л.В., Савченко В.М.

ВСТУП

В Україні, в умовах повномасштабного військового вторгнення та активних процесів цифровізації, проблематика ефективного фінансового аналізу з метою забезпечення стабільності фінансового ринку та управління ризиками набуває особливої актуальності.

Центральна роль фінансових ринків у розподілі фінансових ресурсів у сучасній економіці зумовлює гостру потребу в їх стабільному та ефективному функціонуванні. Фундаментальною передумовою при цьому є інформаційне забезпечення користувачів, що є необхідним для прийняття обґрунтованих рішень.

Цифрова трансформація не тільки розширює можливості, але й створює нові загрози та виклики, що вимагає постійного розвитку методології, організації та методики аналізу на фінансовому ринку. Це обумовлює необхідність переосмислення цільової спрямованості та оновлення методичної та організаційної складової аналітичних процедур. У сучасних умовах є необхідним також враховувати екологічний та соціальний аспекти при здійсненні аналітичних процедур. Незважаючи на те, що фондовий ринок як важливіший сегмент фінансового, традиційно розглядається як система економічних взаємовідносин для розподілу та перерозподілу фінансових активів, формування цін на ньому відбувається на основі комплексної інформації, що інтегрується суб'єктами господарювання з найрізноманітніших джерел. Прийняття управлінських рішень на фінансовому ринку базується на інформаційних сигналах, які становлять унікальне джерело.

Важливим є врахування зворотного зв'язку між інформацією про стан суб'єктів фінансового ринку та цінами, а також впливу цін на прийняття рішень учасниками ринку. Відповідно саме ціни акумулюють фрагменти інформації від численних гравців ринку і стають основним джерелом для обґрунтування рішень та прогнозування. Висока інформативність цін на фінансових ринках щодо фундаментальних характеристик базових активів є базовою передумовою функціонування фінансової економіки.

Незважаючи на значний потенціал, реалізація можливостей інформаційного забезпечення учасників фінансового ринку в умовах тотальної цифровізації залишається на низькому рівні. Це вимагає розробки та впровадження комплексних заходів, спрямованих на підвищення фінансової та цифрової грамотності населення. Фінансовий ринок України, перебуваючи на відносно ранній стадії розвитку та функціонуючи в складних умовах становлення, все ще стикається з численними викликами, особливо це стосується фондового ринку. Тому, для його розвитку та подолання негативних тенденцій, доцільним є використання передового міжнародного досвіду у сфері інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Застосування аналітичних процедур, зокрема методів фінансового аналізу, є невід'ємною частиною аудиту, що слугує важливим інструментом фінансового контролю. Його методи широко використовуються як при проведенні аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання ринкового сектору, так і в системі державного фінансового аудиту. Проте, у вітчизняній науковій літературі фінансовий аналіз переважно зводиться виключно до оцінки фінансового стану, що є обмеженим підходом. Оцінка фінансового стану є лише однією з частин комплексного фінансового аналізу, який має бути розширений для врахування запитів оцінки вартості бізнесу та інших аспектів. До того ж, значна частка суб'єктів господарювання в Україні представлена малими підприємствами, на які обов'язковий аудит не поширюється, а їх спрощена фінансова звітність обмежує інформаційну базу для якісного аналізу.

Сучасні виклики та можливості цифрових трансформацій вимагають нового погляду на фінансовий аналіз, його роль в аудиті та управлінні ризиками на фінансовому ринку. Необхідно обґрунтувати комплексний підхід для забезпечення достовірності, своєчасності та повноти інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень на фінансовому ринку.

1. Аудит та фінансовий аналіз як інструменти оптимізації функціонування підприємства

У сучасних умовах аудиторської діяльності застосування аналітичних процедур, зокрема методів фінансового аналізу, визнається невід'ємною частиною аудиту. Фінансовий аналіз слугує важливим інструментом в межах фінансового контролю, що в Україні регулюється положеннями фінансового права. Його методи широко використовуються як при проведенні аудиту фінансової звітності комерційних

суб'єктів господарювання, так і в системі державного фінансового аудиту.

Основна мета фінансового аналізу полягає у всебічній оцінці майнового та фінансового стану підприємства за звітний період, а також у прогнозуванні його подальших перспектив. Це досягається шляхом розрахунку та інтерпретації показників, що об'єктивно відображають фінансовий стан. Застосування фінансового аналізу в аудиторських процедурах тісно пов'язане з перевіркою достовірності фінансової звітності та підтвердженням здатності підприємства до безперервної діяльності. Крім того, фінансовий аналіз може здійснюватися як додаткова аудиторська послуга. Хоча у контексті аудиту він переважно розглядається як зовнішній, його принципи та методи також знаходять ефективне застосування у внутрішньому контролі.

Важливо зазначити, що у вітчизняній науковій літературі фінансовий аналіз переважно зводиться виключно до оцінки фінансового стану. Однак, незважаючи на беззаперечну важливість цієї складової, ми підтримуємо думку науковців, які вважають такий підхід обмеженим. Оцінка фінансового стану є лише однією з частин комплексного фінансового аналізу, що виконується під час аудиторських процедур. Сучасний зовнішній аудит в Україні здебільшого є обов'язковим для підприємств, що становлять суспільний інтерес. Проте, значна частка суб'єктів господарювання в Україні представлена малими підприємствами, на які обов'язковий аудит не поширюється. Незважаючи на це, для малого бізнесу оцінка фінансового стану є критично важливою при прийнятті інвестиційних рішень, стратегічному плануванні та оцінці вартості бізнесу. Отже, методи фінансового аналізу повинні активно застосовуватися у внутрішньому аудиті таких підприємств, а також у рамках супутніх аудиторських послуг. Науковці акцентують увагу на проблемі обмеженості інформаційної бази для фінансового аналізу малих підприємств, зумовлену спрощеною фінансовою звітністю, що складається відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»¹. Відповідно розробляються уточнені алгоритми та методики розрахунку показників рентабельності та фінансового стану, адаптовані для потреб малого бізнесу.

Поточна регламентація формування статей фінансової звітності малих підприємств не забезпечує її достатньої інформативності. У зв'язку з цим, пропозиції щодо внесення змін до складу їх звітності

¹ Сметанюк О. А., Причепя І. В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22

заслужують на увагу². Також підтримується позиція щодо необхідності аналізу інформації стосовно формування та застосування облікової політики як невід'ємної частини звітності малих підприємств. Цей аспект є важливим не тільки для малого бізнесу і виходить за рамки застосування норм НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»³. Відповідно вважаємо, що оцінка облікової політики на відповідність формування показників фінансової звітності вимогам чинного законодавства, а також аналіз обраної облікової політики, є фундаментальною передумовою ефективності фінансового аналізу під час аудиторських процедур. На сучасному етапі розвитку суспільно-економічних відносин, навіть за умови повного дотримання підприємствами вимог до формування звітності, інформаційні запити користувачів не завжди задовольняються повною мірою⁴.

Обов'язковий аудит, спрямований на підтвердження достовірності фінансової звітності та гарантування безперервності діяльності підприємства, поширюється лише на суб'єкти підприємницької діяльності, що становлять суспільний інтерес. Як правило, це великі компанії, які є платниками податку на прибуток. Фінансовий аналіз таких підприємств ґрунтується на фінансовій звітності, формування якої контролюється як податковими органами, так і аудиторами. Проте для малих підприємств, звітність яких не підлягає обов'язковому аудиту і які здебільшого використовують спрощені системи оподаткування, при проведенні фінансового аналізу необхідно приділяти особливу увагу оцінці облікової політики та її впливу на показники фінансової звітності. Таким чином, оцінка облікової політики та її відповідність чинному законодавству є важливим попереднім етапом фінансового аналізу в аудиті.

В Україні станом на 01.01.2025 рік переважають малі підприємства⁵, і їх звітність, як правило, не підлягає обов'язковому аудиту. В аграрному секторі ця проблема є ще більш вираженою. Наприклад, на Кіровоградщині на липень 2023 року лише близько 10,4% сільськогосподарських товаровиробників сплачували податок на прибуток, тоді

² Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-71-10>

³ Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.99 № 137. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>

⁴ Кононенко Л., Юрченко О. Інформаційне забезпечення формування стратегії підприємства: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Економічний простір*. 2023. Вип. 185. С. 66–69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-12>

⁵ Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

як переважна більшість (85,23%) використовувала спрощену систему оподаткування з єдиним податком четвертої групи⁶. Загалом, частка малих підприємств серед сільгосптоваровиробників в Україні становить близько 97% і залишається стабільною протягом останнього десятиліття. Однак, в умовах динамічного розвитку економічних відносин та нестабільного середовища, виникає потреба у проведенні обов'язкових аудиторських процедур. Хоча такі послуги надаються сертифікованими аудиторами, їх висока вартість змушує багато підприємств звертатися до консалтингових фірм або обмежуватися внутрішнім аудитом. Фінансовий аналіз у таких випадках є важливим компонентом аудиторського супроводу інвестиційних проєктів, вирішення майнових спорів, а також угод купівлі-продажу бізнесу та розподілу доходів.

Особливості оподаткування аграрного сектору, де більшість підприємств не є платниками податку на прибуток, зумовлюють відсутність податкового аудиту щодо їх обліку та фінансової звітності. Це посилює значення попереднього етапу фінансового аналізу – перевірки впливу облікової політики на результати аналізу та можливість використання цих результатів для прийняття інвестиційних рішень та оцінки перспектив бізнесу. Фінансовий аналіз доцільно проводити економічному персоналу підприємств, зокрема аграрних, на постійній основі як процедуру внутрішнього аудиту. Результати опитування працівників сільськогосподарських підприємств Кіровоградської області (клієнтів громадської організації «Кіровоградська обласна сільськогосподарська дорадча служба») показали, що вплив облікової політики на формування показників не враховується, а фінансовий аналіз силами працівників підприємства майже не здійснюється. При цьому 47% респондентів зазначили, що за останні три роки виникали ситуації, які вимагали аудиту фінансової звітності за ініціативою власників, що передбачає проведення процедур фінансового аналізу.

Анкетування показало, що на більшості підприємств не обґрунтовано вибір елементів облікової політики. Наприклад, 63% респондентів підтвердили наявність простроченої дебіторської заборгованості, але лише 5% опитуваних створюють резерв сумнівних боргів. Також 87% респондентів не дотримуються норм П(С)БО 30 «Біологічні активи» та не відображають це у внутрішніх регламентах. Незважаючи на наявність регламентів з облікової політики, вона на більшості підприємств (93%) не переглядається і містить переважно імперативну складову. Така

⁶ Сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

ситуація в аграрних підприємствах обумовлена кількома факторами: нехтуванням нормами формування фінансової звітності через відсутність внутрішнього та зовнішнього контролю; низьким рівнем культури бізнесу та нерозумінням цінності економічної інформації; високим рівнем тінізації аграрного сектору.

Фінансовий аналіз та розрахунок показників фінансового стану часто здійснюються лише за вимогою зовнішніх користувачів (для грантів, пошуку інвесторів, підтвердження платоспроможності для кредитування). Відповідно, зацікавленість у врахуванні впливу облікової політики на розраховані показники виникає саме у користувачів. Підприємства, що дотримуються норм П(С)БО 30 «Біологічні активи», можуть суб'єктивно впливати на результати розрахунків через вибір рівня оцінки за справедливою вартістю. Оскільки приріст капіталу внаслідок такої переоцінки є гіпотетичним, ми вважаємо, що підприємствам доцільно резервувати прибуток, отриманий від оцінки за справедливою вартістю залишку товарної продукції.

Традиційне отождолення фінансового аналізу з аналізом фінансової звітності та оцінкою фінансового стану є недостатнім у сучасних умовах. Доцільно розширювати межі фінансового аналізу, включаючи оцінку вартості бізнесу як складову аудиторських процедур, що вимагає додаткової інформації. У сучасній економіці відбувається переорієнтація з управління прибутком на управління вартістю бізнесу⁷. У цьому контексті, показник економічної доданої вартості (EVA) та його зростання визнаються ключовими інструментами управління ефективністю та формування корпоративної стратегії. Методика розрахунку EVA, запропонована науковцями на основі фінансової та іншої інформації⁸, заслуговує на увагу. Таким чином, ми вважаємо за доцільне розширення як сфери фінансового аналізу, так і спектру аудиторських послуг у цьому напрямку.

При проведенні фінансового аналізу, зокрема в частині оцінки фінансового стану, отримані індикатори зазвичай порівнюються із загальноприйнятими оптимальними значеннями, які є загальними для підприємств незалежно від їх розміру та виду діяльності. Однак, дослідження фінансового стану суб'єктів різних видів економічної діяльності (сільського, лісового, рибного господарства, промисловості,

⁷ Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Чумаченко О. С. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6. С. 179–186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2021_6_19

⁸ Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Економічна додана вартість як показник оцінки ефективності функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 1. С. 41–52. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.1-4>

будівництва) виявили суттєві відмінності у показниках, що характеризують фінансовий стан за різними видами економічної діяльності. Також господарська практика показує розбіжності цих показників залежно від розміру підприємств⁹. Результати таких досліджень свідчать про недоцільність використання уніфікованих індикаторів для оцінки фінансового стану.

Для більш об'єктивного результату фінансового аналізу при здійсненні аудиторських процедур, що спрямовані на оцінку перспектив розвитку підприємства та оптимізацію фінансової політики, доцільно використовувати адресні індикатори, розроблені для конкретних видів економічної діяльності та типів господарюючих суб'єктів. Також корисним є застосування моделей фінансово стійких підприємств, методик оцінки ймовірності банкрутства та комплексного аналізу фінансового стану, що розроблені адресно для підприємств певного виду діяльності, включаючи сільськогосподарські. Водночас, ми погоджуємося з авторами, які вказують на необхідність осучаснення законодавчо закріпленої методики оцінки фінансового стану, представленої Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» (Наказ Мінфіну та ФДМУ від 26.01.2001 р. № 49/121)¹⁰. Проблеми цього Положення полягають у неврахуванні сучасних змін у формуванні фінансової звітності та неможливості його прямого застосування для малих підприємств. Цікавим є те, що попри підходи до універсалізації оцінки фінансового стану, науковці доводять необхідність інтерпретації показників у порівнянні з галузевими індикаторами.

Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації оподаткування підприємства включає низку аналітичних процедур, що сприяють формуванню механізмів ефективного коригування податкового навантаження (рис. 1).

Перший етап охоплює дослідження організаційно-правових особливостей, розміру, галузевої специфіки та аналіз облікової політики за фінансовим і податковим аспектами. Процедури четвертого етапу передбачають не лише розрахунок відхилень, а й їх якісне та кількісне оцінювання з точки зору податкових ризиків та можливостей для оптимізації.

⁹ Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки.* 2020. Вип. 38. С. 96–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2020_38_19

¹⁰ Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації»: Наказ Міністерства фінансів України і Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

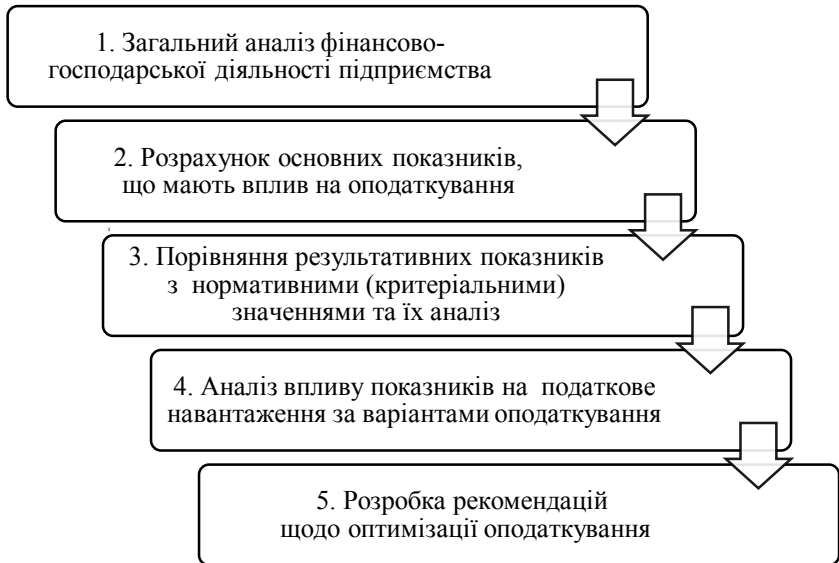

Рис. 1. Алгоритм оптимізації податкового навантаження підприємства на основі аналітичних процедур

Результати аналізу є основою для розробки оптимальної податкової політики, яка дозволяє в межах правового поля зменшити податкові платежі підприємства. Обрана податкова політика суттєво впливає на фінансову стійкість підприємства, оскільки податкові потоки прямо впливають на показники рентабельності, платоспроможності та ліквідності.

Можливість вибору оптимальної системи оподаткування для конкретного підприємства вимагає залучення висококваліфікованих фахівців, що не завжди є доступним для суб'єктів господарювання. Крім того, сучасне податкове законодавство є складним та динамічним, а впровадження цифрових технологій постійно підвищує вимоги до кваліфікації працівників. Делегування складних завдань фахівцям консалтингових служб дозволяє значно оптимізувати податкову політику підприємства, покращити взаємодію з фіскальними органами, повніше використовувати потенціал цифрових технологій та зменшити витрати. Предметом фінансового аналізу для оптимізації оподаткування є фактори та показники, що безпосередньо впливають на податкову систему підприємства, включаючи наявність, розподіл та використання

ресурсів, а також структуру фінансів. Процедура такого аналізу включає послідовні етапи: загальний аналіз фінансово-господарської діяльності за останні 3-5 років; розрахунок ключових показників, що впливають на оподаткування (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість); порівняння цих показників з нормативними значеннями та їх аналіз; виявлення відхилень та оцінка їх податкового впливу; розробка рекомендацій для покращення фінансового стану та оптимізації оподаткування. Врахування цих факторів дозволяє вжити заходів для мінімізації податкових ризиків та підвищення ефективності податкових рішень. Застосування фінансового аналізу для оптимізації оподаткування сприяє гармонізації інтересів держави та платників податків, що відповідає сучасним світовим тенденціям, де сплата податків розглядається як суспільна послуга.

Інформаційною базою для фінансового аналізу з метою оптимізації оподаткування є дані фінансового та управлінського обліку, а також зовнішні джерела (нормативно-правові акти). Однак, фінансова звітність залишається основним джерелом інформації. Проведення фінансового аналізу передбачає використання як формалізованих (балансовий метод, детермінований факторний аналіз, методи середніх величин, групувань, індексний метод, кореляційний, регресійний, дисперсійний, кластерний аналіз, метод дерева рішень, лінійне програмування, аналіз чутливості), так і неформалізованих методів (складання аналітичних таблиць, розробка систем показників, метод експертних оцінок, ситуаційний аналіз, прогнозування). Всі ці особливості необхідно враховувати як при проведенні фінансового аналізу, так і при розробці заходів з оптимізації оподаткування.

2. Фінансовий аналіз у контексті управління ризиками та у консалтинговій діяльності на фінансовому ринку

Сучасна економіка України потребує активізації функціонування фондового ринку, ефективність якого значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення його суб'єктів. Це забезпечується через застосування як технічного (статистичного), так і фундаментального (фінансового) аналізу. Успішна діяльність учасників фондового ринку досягається завдяки точному прогнозуванню та врахуванню факторів, що визначають ринкові тенденції. Сучасний світ характеризується не лише розширенням технічних можливостей, але й виникненням нових загроз та викликів, що зумовлює постійний розвиток методології та методів аналізу на фінансовому ринку. Таким чином, визначення перспективних напрямів аналітичного забезпечення

для суб'єктів фондового ринку відповідно до сучасних тенденцій є вкрай актуальним.

Науковці наголошують, що успішність діяльності учасників фондового ринку залежить від ефективного аналізу та прогнозування ринкової ситуації. Технічний аналіз, що ґрунтується на статистичних методах, розглядає ціну цінних паперів як ключовий індикатор їх реальної вартості, і саме на основі поточних або прогнозованих цін приймаються інвестиційні рішення. При цьому зовнішні чинники традиційно не враховуються. Важливим сучасним напрямом статистичних аналітичних процедур технічного аналізу за кордоном є оцінка впливу політичної та фінансової невизначеності, включаючи результати політичних виборів, на фондовий ринок. Дослідження, проведені Гуделл Д., МакГі Р. та МакГроарті Ф., свідчать про значний інтерес до таких робіт серед трейдерів та учасників ринків опціонів, для яких важливі щоденні цінові коливання напередодні виборів¹¹. Хоча в Україні подібні дослідження не набули широкого поширення через нерозвиненість фондового ринку та відсутність оцінки впливу передвиборчої кон'юнктури, їх результати, з огляду на вплив політичної ситуації та соціальної напруги, є доцільними для врахування як у витизняній науці, так і в аналітичній практиці.

Фундаментальний аналіз спрямований на визначення внутрішньої вартості активів або бізнесу, використовує фінансову звітність як основне інформаційне джерело. Процедури фундаментального аналізу зосереджені на оцінці фінансового стану, прибутковості та дивідендної політики. При цьому враховуються такі макроекономічні параметри фондового ринку, як рівень інфляції, дисконтна політика тощо¹². За результатами аналітичних процедур визначається потенційна очікувана ціна акцій, і на підставі співвідношення поточної та прогнозованої ціни обґрунтовуються рішення щодо купівлі або продажу акцій.

Дослідження Нті І., Адекойя А. та Вейорі Б.¹³, які систематизували та критично оцінили значний масив публікацій за результатами прогнозування фондового ринку з використанням фундаментального та

¹¹ Goodell, J. W., McGee, R. J., & McGroarty, F. (2020). Election uncertainty, economic policy uncertainty and financial market uncertainty: a prediction market analysis. *Journal of Banking & Finance*, 110, 105684. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2019.105684>

¹² Савченко В., Кононенко Л., Гай О. Використання статистичних методів та фінансового аналізу для інформаційного забезпечення суб'єктів фінансового ринку. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 2 (30). С. 428–436. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-428-436](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-428-436)

¹³ Nti, I. K., Adekoya, A. F., & Weyori, B. A. (2020). A systematic review of fundamental and technical analysis of stock market predictions. *Artificial Intelligence Review*, 53(4), 3007-3057. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10462-019-09754-Z>

технічного аналізу, виявили, що переважає застосування технічного аналізу (66% досліджень), тоді як на фундаментальному аналізі ґрунтуються 23% рішень, а 11% базуються на комбінації цих підходів. Ці автори підкреслюють перспективність саме комбінованого підходу. Фундаментальний аналіз традиційно використовується при визначенні методів прогнозування ринкової вартості компанії, спираючись на фінансові (фінансовий аналіз) та виробничі (економічний аналіз) показники. В Україні, при проведенні фінансового аналізу на основі фінансової звітності, доцільно попередньо досліджувати вплив облікової політики на формування звітних показників¹⁴. У перспективі, при здійсненні фундаментального аналізу, є можливим та доцільним використання нефінансової звітності (наприклад, стандартів ESG), з огляду на суспільне значення Цілей сталого розвитку та їх врахування потенційними інвесторами.

Сучасна ситуація, що характеризується певними науковцями як безпрецедентний стан, викликаний глобальними викликами, а для українського фінансового ринку – повномасштабним військовим вторгненням, зумовлює виснаження фінансових та інтелектуальних ресурсів. Це підкреслює необхідність своєчасного пошуку шляхів вирішення фінансових проблем, що постають перед суспільством.

Важливим напрямом аналітичної діяльності на фондових ринках є використання штучного інтелекту та машинного навчання для прогнозування ринку, його дохідності та волатильності.

На основі оцінки існуючих моделей науковці обґрунтували напрями оптимізації моделі оцінки акцій у межах фундаментального аналізу. Найбільш відомими моделями є модель дисконтованих грошових потоків, модель залишкового доходу та модель Олсона. Серед них модель залишкового доходу вважається оптимальною завдяки її ефективності, надійності та об'єктивності прогнозних результатів. Ця модель відповідає вимогам як розвинених, так і тих, що розвиваються фінансових ринків. Сучасним трендом розвитку технічного аналізу є врахування психологічної складової та оцінки ринкових настроїв, а також психології інвесторів. Цей підхід отримав назву сентиментального аналізу. Розвиток цифрових технологій спричинив активний розвиток соціальних мереж, що уможливило врахування настроїв потенційних та діючих гравців фінансового ринку¹⁵.

¹⁴ Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38>

¹⁵ National Bank of Ukraine. Key performance indicators of Ukrainian banks. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

Відповідно до сучасних тенденцій розвитку фондового ринку та результатів наукових досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, перспективним є застосування комбінованого підходу до інформаційного забезпечення суб'єктів фінансового ринку, що поєднує методи технічного та фундаментального аналізу. Напрями розвитку технічного аналізу зумовлені можливостями сучасних цифрових технологій для формування ринкових прогнозів та їх інтерпретації, а також врахуванням психологічної складової та настроїв інвесторів, що реалізується в рамках сентиментального аналізу. Розвиток фундаментального аналізу передбачає обґрунтування сучасних моделей, що базуються на показниках фінансової та іншої економічної звітності, а також на показниках нефінансової звітності.

Сьогодення характеризується поширенням та ускладненням операційних ризиків в управлінні бізнесом, що призводить до значних фінансових та нефінансових витрат. Повномасштабна війна в Україні, пандемія, процеси цифровізації суттєво впливають на фінансовий ринок, який відіграє центральну роль у розподілі фінансових ресурсів в сучасній економіці. Однією з основних функцій фінансових ринків є інформаційне забезпечення користувачів, яке сприяє прийняттю ефективних рішень як у фінансовій, так і в реальній сферах економіки. Сучасність відзначається безпрецедентними за масштабом, обсягом та складністю змінами в усіх сферах суспільного життя¹⁶.

Незважаючи на різні підходи до трактування сутності фондового ринку, його традиційно розглядають як систему економічних взаємовідносин, на підставі якої здійснюється розподіл та перерозподіл фінансових активів. Формування цін на фінансових ринках відбувається на основі інформації, що інтегрується суб'єктами підприємництва (фізичними та юридичними особами) з найрізноманітніших джерел. Прийняття управлінських рішень щодо дій на фінансовому ринку базується на інформаційних сигналах, які є унікальним інформаційним джерелом. Ми підтримуємо підхід І. Гольдштейн¹⁷ щодо зворотного зв'язку між інформацією про стан суб'єктів фінансового ринку та цінами на фінансовому ринку, а також впливу цих цін на прийняття рішень різними учасниками. Цей висновок аргументований тим, що саме ціни акумулюють фрагменти інформації від різних учасників ринку, стаючи основним джерелом для прийняття обґрунтованих рішень та

¹⁶ Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Шишкіна Т. М. Трансформування міжнародної торгівлі в умовах глобалізації і цифровізації економіки. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 5 (5). С. 110–121. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-110-121](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-110-121)

¹⁷ Goldstein I., Yang L. Good disclosure, bad disclosure. *Journal of Financial Economics*. 2019. No. 131. P. 118–138. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2018.08.004>

прогнозування, що створює ефект зворотного зв'язку. Ця позиція ґрунтується на тому, що однією з базових передумов функціонування фінансової економіки є висока інформативність цін на фінансових ринках щодо фундаментальних характеристик базових активів. Ціни концентрують інформацію від багатьох суб'єктів, які прагнуть отримати прибуток і діють на підставі інформаційних сигналів, тому ефективно використовуються як джерело інформації для прийняття рішень.

У контексті інформаційного забезпечення учасників фінансового ринку щодо цін в умовах масштабної цифровізації, потенційні можливості майже не реалізовані, особливо для аграрного сектору України. Подолання цієї проблеми пов'язане з розробкою та впровадженням заходів, спрямованих на підвищення фінансової та цифрової грамотності населення. Фінансовий ринок України є недостатньо розвиненим, що об'єктивно зумовлено його відносно «молодим віком» та складними умовами становлення. Проте, можна відзначити позитивні тенденції розвитку окремих його складових, зокрема банківської системи. Найбільш проблемним в Україні залишається фондовий ринок. Отже, для його розвитку та подолання негативних тенденцій доцільно використовувати підходи до інформаційного забезпечення управлінських рішень суб'єктами фінансового ринку з країн, що мають позитивний досвід. Основні питання дослідження фондових ринків розвинених країн пов'язані з їх ефективністю, яка насамперед залежить від точності та своєчасності інформаційного забезпечення (інформації про майбутні грошові потоки, що генеруються цінними паперами тощо). При розрахунку ефективності ринку, як правило, використовуються методи статистичного аналізу. Високий рівень ефективності фондового ринку свідчить про те, що ринок не тільки ефективно агрегує та обробляє інформацію, але й прогнозує. Це зумовлює недоцільність застосування виключно ретроспективного підходу в контексті формування інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень на ринку¹⁸.

Значну роль в управлінні ризиками на фінансовому ринку відіграє фінансовий аналіз, основним інформаційним джерелом для якого є облікова інформація, насамперед фінансова звітність. Проте сучасна облікова інформація має ретроспективний характер, зосереджуючись на вартості наявних активів або формуванні минулих доходів. Отже, інформація, що формується на основі даних бухгалтерського обліку, надає користувачам відомості про минуле. Водночас ринкова інформація може мати прогнозний характер. Ведення бухгалтерського

¹⁸ Савченко В., Кононенко Л., Гай О. Фінансовий та статистичний аналіз в управлінні ризиками на фінансовому ринку у контексті формування «Industry 5.0». *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 167–173. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-31>

обліку та формування фінансової звітності передбачає використання ретроспективної, а не прогнозової інформації, хоча питання про оптимальне застосування різних видів інформації все ще обговорюється. На нашу думку, оптимальним є застосування комплексного підходу.

У сучасних умовах при прийнятті рішень суб'єктами фінансового ринку, крім традиційного фінансового аналізу, що ґрунтується на використанні фінансової звітності, необхідно аналізувати нефінансову інформацію, зокрема стосовно екологічної та соціальної складових. За кордоном сьогодні широко поширюються принципи та стандарти ESG. Позитивним досвідом для України є авторський проєкт Явари Херекарі¹⁹ під егідою Представництва Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні – звіт «Стандарти розкриття ESG для небанківських фінансових установ з рекомендаціями». На думку автора проєкту, фінансові установи мають прямий вплив на навколишнє середовище, наприклад, енергія, яку використовують їх офіси та мережа філій, але їх основна схильність до екологічних та соціальних ризиків виникає опосередковано через їхній набір продуктів, критерії кредитування та інвестиції в операції їх клієнтів. Екологічні та соціальні ризики фінансової установи належать їх клієнтам та об'єктам інвестування і притаманні діяльності обох. Екологічні та соціальні ризики можуть бути пом'якшені за допомогою політик та норм, які відповідають міжнародним екологічним та соціальним стандартам.

Сьогодні найбільш активними учасниками фінансового ринку України є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі²⁰. При цьому комерційні банки є найактивнішими, їх активи становлять найвагомішу частку активів усіх фінансових установ. За останні десять років їх кількість зменшилась більш ніж у 2,8 рази, демонструючи стійку тенденцію до зменшення.

Крім банківських установ та страхових компаній, на фінансовому ринку України функціонують кредитні спілки, фінансові компанії, ломбарди. Протягом останніх п'яти років їх кількість постійно зменшується, а динаміка активів є нестабільною. Однак скорочення чисельності суб'єктів фінансового ринку можна розглядати як наслідок оптимізації його структури.

У сучасних умовах ефективне функціонування фінансового ринку неможливе без застосування цифрових технологій. Підприємства,

¹⁹ Явар Херекар Звіт Стандарти розкриття ESG для небанківських фінансових установ з рекомендаціями. 2022. URL: <https://search.app/17hHPv2NXb2vqkTF6>

²⁰ Татарин Н., Петрович А., Педченко І. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 273–277. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-57>

прагнучи досягти лідерських позицій, активно використовують переваги цифровізації та сучасні інструменти інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень. Проте, їх ефективне використання вимагає залучення висококваліфікованих фахівців, введення яких до штату не завжди є економічно доцільним, зважаючи на різні масштаби діяльності на фінансовому ринку. Дослідження науковців свідчать про суперечливі результати впливу сервітизації та цифровізації на фінансові показники компаній²¹. Це пов'язано, насамперед, з тим, що не всі підприємства, як з об'єктивних, так і з суб'єктивних причин, після впровадження digital-технологій повною мірою використовують їх переваги. Здебільшого це зумовлено безпрецедентними, глобальними та системними трансформаціями в усіх сферах суспільства²², які вимагають відповідних змін у формуванні та реалізації компетентностей працівників, що також пов'язано з процесами цифровізації²³. Особливо гостро ця проблема відчувається на фінансовому ринку. Крім того, впровадження інноваційних технологій, динамічний розвиток ринку та зміни споживчих тенденцій вимагають від бізнесу постійної адаптації, яка сьогодні неможлива без зовнішньої спеціалізованої підтримки – консалтингу.

У динамічному бізнес-середовищі консалтингові фірми відіграють значну роль, допомагаючи менеджменту підприємств вирішувати складні завдання, оптимізувати продуктивність та стимулювати зростання. У всьому світі спостерігається швидке зростання сектору консалтингових послуг, що зумовлено ускладненням бізнес-середовища, зокрема сучасними тенденціями розвитку фінансового ринку. Відповідно, зростає необхідність звернення менеджменту та власників підприємств до зовнішніх консультантів²⁴. Міжнародні статистичні дослідження показують, що близько 70% керівників підприємств у світі користуються консалтинговими послугами²⁵. В Україні, через

²¹ Кононенко Л., Савченко В., Карнаушенко А. Консалтинг в агробізнесі: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 17. С. 50–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.7>

²² Abou-Foul, M., Ruiz-Alba, J. L., & Soares, A. (2021) The impact of digitalization and servitization on the financial performance of a firm: an empirical analysis. *Production Planning & Control*, 32(12), 975–989. DOI: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1780508>

²³ Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Савченко В. М. Організація обліку та аудиту у контексті використання новітніх цифрових технологій: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-09-03>

²⁴ Consulting Services Industry Worldwide – Statistics & Facts. URL: <https://www.statista.com/topics/8112/globalconsulting-services-industry/#topicOverview>

²⁵ Consulting Industry by ZipDo. URL: <https://zipdo.co/statistics/consulting-industry/#:~:text=The%20IT%20and%20technology%20consulting,4.8%25%20from%202015%20to%202020>

недостатній рівень розвитку цього напряму сервісу, такі показники значно нижчі, особливо щодо потенційних споживачів консалтингових послуг – малих суб'єктів агробізнесу. Вибіркове анкетування власників та менеджменту малих фермерських господарств Кіровоградської області показало, що лише 16% опитаних користуються професійними консалтинговими послугами, до того ж 81% консультацій пов'язані з пошуком кредитних та інвестиційних ресурсів. 86% опитаних зазначили про свою необізнаність щодо діяльності консалтингових суб'єктів та небажання нести додаткові витрати²⁶. У контексті євроінтеграції та ролі дорадництва в аграрній сфері, доцільно розширити спектр дорадчих послуг та здійснювати цільову підготовку експертів-дорадників – консультантів агровиробників відповідно до запитів фінансового ринку. Ця необхідність посилюється через радикальні зміни земельного законодавства та розвиток земельного ринку. Для забезпечення конкурентних позицій малих суб'єктів агробізнесу, що є запорукою продовольчої безпеки країни та сільського сталого розвитку, вважаємо за доцільне відносити витрати на агроконсалтинг, включаючи послуги з проблематики фінансового ринку, на зменшення мінімального податкового зобов'язання, як і сплачені податки²⁷.

За оцінками Facts and Factors, світовий ринок консалтингових послуг з управління бізнесом зростає з 824,2 млрд доларів США у 2021 році до 1 048,9 млрд доларів США у 2028 році, із середньорічними темпами зростання 4,10%²⁸, що обумовлено збільшенням попиту на послуги, пов'язані з хмарними обчисленнями, аналітикою Big Data та кібербезпекою²⁹. Щодо українського ринку консалтингових послуг, його розмір та частку в економіці достовірно оцінити складно через відсутність виокремлення управлінського консультування як окремого виду діяльності у Державному класифікаторі видів економічної діяльності України, а отже і недостатній статистичної інформації.

²⁶ Кононенко Л., Савченко В., Гай О. Фінансовий та статистичний аналіз в системі інформаційного забезпечення консалтингової діяльності на фінансовому ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-85>

²⁷ Savchenko V., Kononenko L., & Gai O. (2023). Taxation of agricultural producers: state, problems and prospects. *Economic Scope*, (186), 114–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/186-20>

²⁸ Global Business Management Consulting Services Market Size (2022–2028) Share, Industry Trends, Growth, Challenges, and Forecast: Facts & Factors. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/global-business-managementconsulting-services-market-ram-rupnur>

²⁹ 60+ Consulting Industry Statistics: Facts & Trends. URL: <https://marketsplash.com/consulting-industrystatistics/>

Мазур Н. та Ніколашина А.³⁰ пропонують використовувати КВЕД-2010, де можна знайти цілі групи видів діяльності, які можна віднести до консалтингу (наприклад, консультування з питань комерційної діяльності та керування – 70.22; консультування з питань інформатизації – 62.02; діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах – 71.12; діяльність у сфері бухгалтерського обліку та аудиту; консультування з питань оподаткування – 69.20 тощо). На основі підходів цих науковців можна аналізувати основні показники обсягів реалізації консультаційних послуг в Україні.

Світовий ринок консалтингових послуг з управління бізнесом сегментований за видами консалтингу: стратегічний, технологічний, операційний, фінансовий та бухгалтерський, а також консалтинг у сфері управління персоналом. Фінансовий консалтинг передбачає надання консультаційних послуг, що базуються на глибокій фінансовій аналітичній базі. Пропозиції послуг фінансового консалтингу охоплюють широкий спектр напрямів, включаючи трансакційні послуги, управління ризиками, податкові консультації, консультації з питань нерухомості, послуги з дотримання вимог та судові справи. Світовий ринок фінансового консалтингу у 2020 році оцінювався приблизно у 38 мільярдів доларів США, з прогнозованим сукупним річним темпом зростання (CAGR) у 6,9% з 2021 по 2028 рік.

Слід зазначити, що при аналізі на фінансовому ринку доцільно використовувати моделі, які враховують особливості людської поведінки та її вплив на стан та розвиток фінансового ринку³¹. Роль та функціональне навантаження фінансового аналізу в системі інформаційного забезпечення консалтингової діяльності на фінансовому ринку в умовах цифровізації не зменшується, а лише зазнає суттєвих трансформацій. Розвиток цифрових технологій зумовлює адаптацію консалтингового сектору до вимог цифрової епохи шляхом інтеграції технологій для поліпшення надання послуг, використовуючи аналіз даних, штучний інтелект та інші технології для розробки інноваційних рішень.

Цифровізація фінансового ринку призводить до кардинальних змін у процедурах проведення фінансового аналізу. Digital-технології

³⁰ Мазур Н., Ніколашин А. Ринок консалтингових послуг України та світу в умовах змін. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-15>

³¹ Повод Т., Адвокатова Н. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 2. С. 213–221. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.26>

дозволяють прискорити обробку великих масивів даних та забезпечити отримання детальної інформації про операції на фінансовому ринку. Застосування цифрових технологій сприяє: підвищенню ефективності бізнесу через швидкий аналіз даних, що дозволяє обирати найкращу стратегію розвитку та приймати обґрунтовані управлінські рішення; прогнозуванню фінансових та ринково-комерційних ризиків; здійсненню моніторингу фінансово-економічних показників у реальному часі та своєчасному виявленню аномалій (проблем чи небажаних тенденцій) з подальшим їх усуненням; оптимізації процедури ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності, підвищенню ефективності та точності управлінського обліку та управління фінансами; аналізу ринкових та економічних тенденцій на основі інформації з багатьох різних джерел; сприяння підприємствам щодо оптимізації фінансових показників на основі підвищення точності прогнозування та виявлення ризиків³². Використання digital-технологій є доцільним при проведенні ретроспективного аналізу та врахуванні різних сценаріїв, що уможливорює прогнозування фінансових та ринково-комерційних ризиків. Крім того, саме застосування digital-технологій дозволяє розробляти детальні прогнози щодо можливих змін у ринкових умовах, валютних коливаннях та інших факторах, що можуть вплинути на фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Значну роль в управлінні ризиками на фінансовому ринку відіграє фінансовий аналіз, що базується на обліковій інформації, зокрема фінансовій звітності. При прийнятті рішень суб'єктами фінансового ринку, крім традиційного фінансового аналізу, необхідно аналізувати екологічну та соціальну інформацію, що підкреслює доцільність поширення принципів та стандартів ESG в Україні. Ефективна діяльність сучасного фінансового ринку неможлива без застосування digital-технологій, що вимагає залучення висококваліфікованих фахівців, введення яких до штату підприємства не завжди економічно доцільно. Особливо це стосується процедур фінансового аналізу. Функціонування сучасного фінансового ринку вимагає зовнішньої спеціалізованої підтримки – консалтингу, що призводить до швидкого зростання цього сектору у всьому світі. В Україні ж достовірно оцінити розмір ринку консалтингових послуг складно через відсутність його окремого виокремлення в Державному класифікаторі видів економічної діяльності. Тому, доцільно виокремити консалтинг як самостійний вид

³² Поповиченко І., Спірідонова К., Андрійчук А. Застосування штучного інтелекту в фінансово-економічному аналізі діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 81–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-15>

діяльності з відповідною деталізацією, що потребує оновлення Державного класифікатора видів економічної діяльності України.

ВИСНОВКИ

У контексті сучасних цифрових трансформацій та безпрецедентних глобальних викликів, ефективне функціонування фінансового ринку України та здатність гравців управляти ризиками безпосередньо залежать від якості та повноти інформаційного забезпечення, що базується на фінансовому аналізі. Дослідження виявило низку проблемних аспектів та дозволило запропонувати шляхи їх подолання.

Традиційне розуміння фінансового аналізу, обмежене виключно оцінкою фінансового стану, виявилось недостатнім у сучасних умовах. Обґрунтовано необхідність розширення його меж до оцінки вартості бізнесу, що є ключовим інструментом корпоративного управління та стратегічного планування. Для цього запропоновано використовувати сучасні моделі, такі як модель залишкового доходу, що забезпечують ефективність, надійність та об'єктивність прогнозних результатів. Окрім того, доведено доцільність застосування ESG звітності при прийнятті рішень суб'єктами фінансового ринку, враховуючи зростаючу суспільну значущість Цілей сталого розвитку.

Виявлено низький рівень врахування облікової політики на результати аналітичних процедур та недостатнє використання можливостей фінансового аналізу суб'єктами бізнесу, зокрема малими. Важливою є попередня оцінка облікової політики та її впливу на показники фінансової звітності, що є передумовою достовірності результатів аналітичних процедур.

Є доцільним делегування малими суб'єктами господарювання складних завдань консалтинговим службам. Застосування фінансового аналізу для оптимізації оподаткування сприяє гармонізації інтересів держави та платників податків.

Ефективним є використання комбінованого підходу до інформаційного забезпечення суб'єктів фондового ринку, що поєднує методи технічного та фундаментального аналізу. Сучасні напрями розвитку технічного аналізу зумовлені можливостями цифрових технологій (штучний інтелект, машинне навчання) для формування ринкових прогнозів та їх інтерпретації, а також необхідністю врахування психологічної складової та настроїв інвесторів (сентиментальний аналіз). Для підвищення ефективності українського фондового ринку доцільно використовувати передовий міжнародний досвід.

Для забезпечення стабільного розвитку фінансового ринку України та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств

в умовах цифрових трансформацій, необхідним є комплексний підхід, що включає модернізацію методології фінансового аналізу, впровадження сучасних цифрових інструментів, підвищення фінансової та цифрової грамотності населення, а також розвиток інституційної інфраструктури консалтингових послуг.

АНОТАЦІЯ

Публікація присвячена дослідженню проблематики застосування фінансового аналізу в сучасному аудиті та управлінні ризиками на фінансовому ринку в контексті цифрових трансформацій. Висвітлено неефективність традиційних підходів до фінансового аналізу. Зазначено, що насамперед це стосується малих підприємств та аграрного сектору через застосування ними спрощеної звітності та ігнорування впливу облікової політики. Акцентовано увагу на недостатній рівень розвитку фондового ринку в Україні та використання консалтингових послуг. Доведено необхідність розширення меж фінансового аналізу до оцінки вартості бізнесу та використання нефінансової звітності (ESG стандартів). Обґрунтовано перспективність комбінованого підходу, що поєднує технічний та фундаментальний аналіз з використанням штучного інтелекту, машинного навчання та сентиментального аналізу. Обґрунтовано напрями для підвищення ефективності інформаційного забезпечення, розвитку консалтингу та оптимізації оподаткування.

Література

1. Сметанюк О. А., Причепа І. В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22
2. Банера Н. П., Гелей Л. О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-71-10>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.99 № 137. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
4. Кононенко Л., Юрченко О. Інформаційне забезпечення формування стратегії підприємства: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Економічний простір*. 2023. Вип. 185. С. 66–69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-12>

5. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

7. Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Чумаченко О. С. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6. С. 179–186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2021_6_19

8. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Економічна додана вартість як показник оцінки ефективності функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2022. № 1. С. 41–52. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2022.1-4>

9. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2020. Вип. 38. С. 96–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2020_38_19

10. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації»: Наказ Міністерства фінансів України і Фонду державного майна України от 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

11. Goodell, J. W., McGee, R. J., & McGroarty, F. (2020). Election uncertainty, economic policy uncertainty and financial market uncertainty: a prediction market analysis. *Journal of Banking & Finance*, 110, 105684. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2019.105684>

12. Савченко В., Кононенко Л., Гай О. Використання статистичних методів та фінансового аналізу для інформаційного забезпечення суб'єктів фінансового ринку. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 2 (30). С. 428–436. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-428-436](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-428-436)

13. Nti, I. K., Adekoya, A. F., & Weyori, B. A. (2020). A systematic review of fundamental and technical analysis of stock market predictions. *Artificial Intelligence Review*, 53(4), 3007–3057. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10462-019-09754-Z>

14. Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38>

15. National Bank of Ukraine. Key performance indicators of Ukrainian banks. <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>

16. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Шишкіна Т. М. Трансформування міжнародної торгівлі в умовах глобалізації і

цифровізації економіки. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 5 (5). С. 110–121. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-110-121](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-110-121)

17. Goldstein I., Yang L. Good disclosure, bad disclosure, *Journal of Financial Economics*. 2019. No. 131. P. 118–138. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2018.08.004>

18. Савченко В., Кононенко Л., Гай О. Фінансовий та статистичний аналіз в управлінні ризиками на фінансовому ринку у контексті формування «Industry 5.0». *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 167–173. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-31>

19. Явар Херекар Звіт Стандарти розкриття ESG для небанківських фінансових установ з рекомендаціями. 2022. URL: <https://search.app/17hHPv2NXb2vqkTF6>

20. Татарин Н., Петрович А., Педченко І. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 273–277. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-57>

21. Кононенко Л., Савченко, В., & Карнаушенко А. Консалтинг в агробізнесі: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 17. С. 50–56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.7>

22. Abou-Foul, M., Ruiz-Alba, J. L., & Soares, A. (2021) The impact of digitalization and servitization on the financial performance of a firm: an empirical analysis. *Production Planning & Control*, 32(12), 975–989. DOI: <https://doi.org/10.1080/09537287.2020.1780508>

23. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., & Савченко В. М. (2025). Організація обліку та аудиту у контексті використання новітніх цифрових технологій: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-09-03>

24. Consulting Services Industry Worldwide – Statistics & Facts. URL: <https://www.statista.com/topics/8112/globalconsulting-services-industry/#topicOverview>

25. Consulting Industry by ZipDo URL: <https://zipdo.co/statistics/consulting-industry/#:~:text=The%20IT%20and%20technology%20consulting,4.8%25%20from%202015%20to%202020>

26. Кононенко Л., Савченко В., Гай О. Фінансовий та статистичний аналіз в системі інформаційного забезпечення консалтингової діяльності на фінансовому ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-85>

27. Savchenko V., Kononenko L., & Gai O. (2023). Taxation of agricultural producers: state, problems and prospects. *Economic Scope*, (186), 114–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/186-20>

28. Global Business Management Consulting Services Market Size (2022-2028) Share, Industry Trends, Growth, Challenges, and Forecast: Facts & Factors. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/global-business-managementconsulting-services-market-ram-rupnur>

29. 60+ Consulting Industry Statistics: Facts & Trends. URL: <https://marketsplash.com/consulting-industrystatistics/>

30. Мазур Н., Ніколашин А. Ринок консалтингових послуг України та світу в умовах змін. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-15>

31. Повод Т., Адвокатова Н. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 2. С. 213–221. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.26>

32. Поповиченко І., Спірідонова К., Андрійчук А. Застосування штучного інтелекту в фінансово-економічному аналізі діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 81–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-15>

Information about the authors:

Viktoriia Hranovska

Doctor of Economics,

Professor of the Department of Hotel, Restaurant and Tourism Business,
Kherson State Agrarian and Economic University
5/2, Universytetska Ave., Kropyvnytskyi, 25030, Ukraine

Lesia Kononenko

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor at the Department of Entrepreneurship,
Accounting and Finance,
Kherson State Agrarian and Economic University
5/2, Universytetska Ave., Kropyvnytskyi, 25030, Ukraine

Vira Savchenko

Candidate of Economic Sciences,

Professor at the Department of Entrepreneurship,
Accounting and Finance,
Kherson State Agrarian and Economic University
5/2, Universytetska Ave., Kropyvnytskyi, 25030, Ukraine